

Mottatt: 10/5-93.

Historieløs redaktør

103120

"Ingen plass for Hamsun" skrev Dagbladets kulturredaktør nylig i Dagbladet.

Hovedbegrunnelsen synes å være at Knut Hamsun den 4.mai 1940 skal ha skrevet "Kast bøssa og gå hjem." Det er riktig at Hamsun var tiltalt for det. Men så er det en hake ved den videre historie, nemlig den at Knut Hamsun av Sand herredsrett ble enstemmig fri-funnet for dette punkt !

Derimot ble Hamsun kjent skyldig i å ha skrevet et brev til Victor Mogens hvor han, ifølge dommen, "har gitt uttrykk for at det var uriktig av regjeringen å mobilisere." Hamsun påpekte også "den åpenlyse umulighet" med å stoppe den tyske militærmakt.

På dette punkt er det noen interessante momenter som må fremheves :
I Hamar Arbeiderblad 23.4.47 finnes stort oppslått på 1. side :
"Generalstaben ville kapitulere betingelsesløst" Dette var om ettermiddagen 9. april 1940. Forholdet var at generalstabssjef Hatledal både den 5.6. og 8. april hadde henstilt inntrengende til regjeringen om å gå til mobilisering. Alle tre henvendelser ble avvist. Den 10. april fant en samlet generalstab at det var for sent å mobilisere, da de fleste mobiliseringsplasser var tatt av tyskerne. Konklusjonen av generalstabens situasjonsbedømmelse er gjengitt i Den militære undersøkelseskommisjons rapport side 136. I konklusjonens pkt. 3 står det : "Hverken Hærens overkommando eller divisjonene har slikt samband at det kan føres ~~kampoperasjoner~~ operasjoner i militær forstand." I pkt. 4 fastslås det : "Vår største mangel er at vi mangler luftvern og flyvåpen." Her må det innskytes at tyskerne satte inn 1.062 fly under "Weserübung", mens Norge hadde 92 fly, mange foreldet og uskikket til kamp. I "Vårt forsvars historie" opplyser general Bjørn Christophersen : "Panserskyts og nærstridvåpen manglet helt." Her tar generalen litt feil :
Norge hadde nemlig 1 - en panservernkanon.

vern

Fra Undersøkelseskommissjoen av 1945, bilag 5 side 41 tar jeg med en megetsigende setning :

"Det fantes således ikke en eneste avdeling i Hæren som etter militær oppfatning var skikket til å gå i krig."

Som man ser er de militære sakkyndiges syn påfallende likt de oppfatninger Knut Hamsun ga uttrykk for.

I dommen bebreides også Hamsun for "å ha tatt til orde for at det må ordnes med en regjering." Det samme gjorde den senere hjemmefrontleder Paal Berg - endog på en mer aktiv måte. I "Krigen i Norge" av professor Hans Fredrik Dahl fortelles det side 49 om Bergs invitt til Kongen om "å benytte sin grunnlovsmessige rett til å velge en ny regjering av ikke utpreget tyskfiendtlig innstilling" Videre heter hos Dahl : "Det synes i denne invitten til Kongen å ligge et indirekte angrep mot regjeringen Nygaardsvold og dens politikk.." Muligens var det en viss forskjellsbehandling etter krigen. Som kjent ble Hamsun dømt mens Paal Berg fikk borgerdåds-medaljen i gull.

John Sand.